

TÜRKİYE'DE TELİF HAKLARI HUKUKU
ÖNEMLİ GELİŞMELER VE ÖNGÖRÜLER

2025

Telif Hakları

Fikri ve Sanat Eserleri hukukunun tüm alanlarında özellikle müzik, fotografik eserler, edebiyat, mimari ve artistik eserler, sinematografik çalışmalar, bilgisayar yazılımı ve veritabanları, televizyon program formatları ile karakter metalandırılması gibi alanlarda hizmet sunmaktayız.

Pek çok farklı endüstri sektöründe faaliyet gösteren müvekkillerimize danışmanlık, hukuk ve ceza davaları, alternatif ihtilaf çözümü konularında hizmetler sunmaktayız. Müvekkillerimizi fikri mülkiyet ve telif hakları ihtilaflarında hukuk ve ceza mahkemelerinde ve ayrıca ad hoc ve kurumsal tahkim ve arabuluculuk kurumları nezdinde sıklıkla temsil etmekteyiz.

Taklitle mücadele konusunda kamu bilinçlendirme faaliyetleri, hak sahipleri arasında birlik oluşturmak ve tavsiye etmek, ortak menfaat grupları ve benzerlerinin kurulması gibi konularda çalışmalar düzenlemekteyiz.

Telif Hakları alanındaki hizmetlerimiz, telif haklarına ilişkin çeşitli sözleşmeler, telif hakkına konu eserlerin işletmesi, lisans, temlik, kullanma ve yararlanma sözleşmeleri, idame ve geliştirme ve outsourcing (dışarıya verme) sözleşmelerinin hazırlanması ve müzakere edilmesini kapsar.

Ayrıca Türk fikri mülkiyet kanun ve düzenlemelerinin uluslararası anlaşmalarla uyumu, ulusal kanun ve düzenlemeler ile ilgili ilişkisi konularında da çeşitli çalışmalar yapmakta ve müvekkillerimize de bu alanlarda danışmanlık sunmaktayız.

Büromuz Türkiye’de telif haklarının özellikle bilgisayar yazılımı, yayın ve medya konularının gelişiminde katkıda bulunmuş ve bu alanda en gelişmiş uygulamaları ortaya koymuştur.

Giriş

Son yılların dijitalleşme trendleri kapsamında, telif haklarına ilişkin tartışmalar, fikri mülkiyet uyuşmazlıklarının odağında yer almaktadır. Türkiye’de de bu tartışmalar teorik çerçevede de olsa tüm hızıyla devam etmektedir.

Özellikle yapay zekâ teknolojilerinin, bilgisayar sistemlerinin metin, görüntü ve ses gibi verileri işleyerek özgün içerik oluşturmaya olanak tanıyan üretken modelleri, “eser” kavramının sınırlarını yeniden tanımlamaktadır. Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri’nde yalnızca insan tarafından yaratılan eserlerin telif korumasına tabi tutulması yaklaşımı benimsenirken, Çin’de mahkemeler, yapay zekâyı kullananın insan olması nedeniyle bu yaratılara da telif hakkı tanınabileceğini savunmaktadır. Ayrıca, Avrupa Komisyonu’nun yapay zekâ kullanımına ilişkin kurallar getiren ilk yasal düzenleme olan Avrupa Yapay Zekâ Yasası’nı onaylaması, bu teknolojinin telif hakları alanında uzun süre gündemi meşgul edeceğini göstermektedir.

Yapay zekânın müzik sektöründeki etkileri de göz ardı edilemez. Örneğin, “Ghostwriter” adlı anonim bir kişinin, dünyaca ünlü şarkıcılar Drake ve The Weeknd’in yapay zekâ destekli seslerini kullanarak “Heart on My Sleeve” şarkısını yayınlaması, bu alanda çarpıcı bir gelişme olarak öne çıkmaktadır.

Basılı yayın sektörünün dijitalleşmenin etkisini yoğun bir şekilde yaşadığı günümüzde, Avrupa Birliği’nin Dijital Tek Pazar Telif Hakları Direktifi; içerik üreticilerinin çevrimiçi kullanımlar için adil ücret taleplerini güvence altına almayı ve yapay zekâ teknolojilerinin haber ajansları ile gazeteciler arasında yarattığı yeni uyuşmazlıkları gidermeyi hedeflemektedir. Ülkemizde de dijitalleşme ve çevrimiçi kullanımın getirdiği ihtiyaçlara cevap verebilmek amacıyla mevcut mevzuatta değişiklik çalışmaları ile Dijital Telif Yasası projeleri hızla devam ettirilmektedir.

Bunun yanı sıra, dijital yazı tiplerinin korunması, eser başlıklarının hukuki boyutları ve çevrimiçi yayın haklarına ilişkin gelişmeler de günümüzün dijitalleşme trendleri içinde önemli yer tutmaktadır.

Tüm bu yeniliklerin yanında, geleneksel tartışmalar da sürmektedir. Geçtiğimiz yıl popüler hale gelen bir intihal tartışması, Mine Kırkkanat ile Elif Şafak arasında yaşanmış ve Zülfü Livaneli gibi pek çok önemli isim konuya ilişkin görüş bildirmiştir. Müzik eserlerinde özgünlük sınırlarının belirlenmesi, ilham ile intihal arasındaki çizginin nerede çekileceği de tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Eser korumasının temel unsuru olan, eser sahibinin yaratıcılığı ve özgün dokunuşu ise “Selvi Boylum, Al Yazmalım” filmi üzerinden değerlendirilen önemli bir husus haline gelmiştir. Buna ek olarak, eser isimlerinin korunmasına ilişkin hukuki düzenlemeler ve bu isimlerin marka olarak tescili, telif hakları ile marka hukukunun iç içe geçtiği önemli bir alanı oluşturmaktadır.

Uzun soluklu bir hukuki mücadele örneği olan Karalis davası da ayrı bir önem arz etmektedir. Öte yandan, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki düzenlemelerin sinema eserleri açısından yetersiz kalması, sinema eserlerindeki iktibas serbestisi tartışmalarını da beraberinde getirmiştir.

İçindekiler

4

Yapay Zeka ve Telif Hakkı

7

Yapay zekâ ve Müzik Sektörü

9

Dijital Yazı Tiplerinin Telif ve Tasarım Hukuku Bakımından Korunması

12

Çevrimiçi Kullanımda Basın Hakları – Güncel Gelişmeler

14

Eser İsimlerinin Korunması

16

Eser İsimlerinin Marka Olarak Tesciline Dair Bir Değerlendirme

19

Eserin Sahibinin Hususiyetini Taşımaya ve Eserin Alametleri

23

Bir İntihal Tartışması: Bit Palas vs. Sinek Sarayı

26

“7 Nota” ve Özgünlük İkilemi: Müzik Eserlerinde İntihal ve Esinlenmenin Sınırları

30

20 Yılı Aşkın Bir Hukuk Savaşı: Karalis Davası

32

Sinema Eserlerinde İktibas Serbestisi

Yapay Zeka ve Telif Hakkı

Geçtiğimiz sene olduğu kadar bu sene de yapay zeka teknolojileri ve fikri mülkiyet hakları ile ilişkisi bütün dünya gündeminde kendisine yer bulmaya devam etmiştir. Gerçekten de ChatGPT, BERT, LaMDA, DALL-E2 gibi bugün pek çok örneğine rastladığımız üretken yapay zeka modellerinin metin, görüntü, ses gibi verileri işleyerek özgün içerik oluşturma fonksiyonları ile günlük hayatımızda daha da fazlaya edinmeleri ile, bu yapay zeka modelleri tarafından oluşturulan çıktıların eser niteliğini haiz olup olmadığı, ilgili çıktılar üzerinde kimin hak sahibi olacağı ve başkalarına ait telif haklarının ihlali hususlarındaki tartışmalar da devam etmektedir. Bu kapsamda dünya genelinde pek çok uyuşmazlık mahkemelere yansımakla birlikte ülkeler tarafından yasal boşluğun doldurulması amacıyla yasa çalışmaları da yapılmaya başlanmıştır.

Nitekim, bu alanda ilk bilinen yasal düzenleme olan ve Avrupa Birliği tarafından hazırlanan Yapay Zeka Yasası¹, 01 Ağustos 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve 02 Ağustos 2026 itibarı ile

uygulanabilir hale gelecektir. Söz konusu yasa telif haklarına ilişkin doğrudan bir düzenleme içermemekle birlikte, ilgili yasanın, genel olarak yapay zeka teknolojilerinin kullanımı bakımından belirli, şeffaf, üçüncü kişilerin -telif hakları da dahil- haklarına riayet edilen, aykırılık hallerini ise yaptırımlara bağlamak suretiyle caydırıcı mekanizmalar öngören bir düzenleme olduğunu söylemek mümkündür. Birleşik Krallık Hükümeti tarafından ise, 17 Aralık 2024 tarihinde yapay zeka ile ilgili tartışmaları çözüme kavuşturmak amacıyla telif hakkı yasasında değişiklikler ve açıklamalar yapılmasını içeren bir kamuoyu görüşü belgesi yayınlanmıştır ve 25 Şubat 2025 tarihine kadar görüşleri kabul etmektedir. İlgili metin kapsamında temel hedefin bir yandan hak sahiplerini ve insan yaratıcılığının ürünlerini korumak ve ödüllendirmek bir yandan da yapay zeka sektörlerinde yeniliği teşvik etmek ve uzun vadeli büyüme için hukuki belirliliği sağlamak amacıyla dengeli bir formülasyon belirleyebilmek olduğu ifade edilmektedir. Tartışılan hususlar arasında yapay zeka

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>

² <https://www.gov.uk/government/consultations/copyright-and-artificial-intelligence/copyright-and-artificial-intelligence>

³ *Andersen v. Stability AI* <https://copyrightalliance.org/andersen-v-stability-ai-copyright-case/>

⁴ *NYT v. OpenAI Microsoft* <https://www.nytimes.com/2024/03/04/technology/microsoft-ai-copyright-lawsuit.html>

⁵ <https://www.wired.com/story/new-york-times-openai-erased-potential-lawsuit-evidence/>

eğitiminde kullanılan çalışmaların ve verilerin açıklanması, sahiplik ve amaç dahil olmak üzere web tarayıcısı ayrıntılarının ifşa edilmesi, kullanılan içerikler bakımından lisanslama, hak çekincelerine uyulduğunu göstermek amacıyla kayıt tutulması zorunluluğu gibi öneriler ön plana çıkmaktadır. Ayrıca mevcut yasal düzenlemelerin de bilgisayar tarafından üretilen eserler bakımından telif hakkı koruması sağlamak suretiyle, ilgili teknolojinin gerekleri ve bugünün ihtiyaçları ile uyumlu olup olmadığı hususları da tartışma konusu edilmektedir.

Yasa çalışmalarının yanı sıra, bu yıl da pek çok ülkede yapay zeka ve telif haklarına ilişkin uyuşmazlıklar gündeme gelmeye devam etmiş ve davalar ikame edilmiştir.

Nitekim, bir grup sanatçı, Stability AI, Midjourney, DeviantArt ve Runway AI şirketlerine karşı, kendilerine ait eserlerin izinsiz olarak yapay zekayı eğitime verisi olarak ve/veya çıktı olarak kullanıcılara sağlanması suretiyle haklarının ihlal edildiği, kullanıcılara sağlanan sistemle ihlale teşvik ve haksız yarar elde etme gibi iddialarla toplu dava açmıştır. İlgili uyuşmazlığın esası bakımından verilmiş bir karar henüz bulunmamakla birlikte, davayı gören yargıç, ön incelemesinde davacıların diğer iddialarını reddetmişse de, yargılamanın Stable Diffusion isimli yapay zeka modeli bakımından davacılar ait eserlerin izinsiz olarak yapay zeka eğitim materyali olarak, internet üzerinden elde edilerek kullanılması suretiyle telif hakkının ihlal edildiği iddiaları bakımından yargılamanın devamına karar vermiştir.

NewYork Times da kendi içeriklerinin kullanıcılara ChatGPT ve Copilot yapay zeka arama sonuçları ile izinsiz surette sağlandığını belirterek telif hakkı ihlalinden kaynaklı olarak OpenAI ve Microsoft şirketlerine dava açmıştır. Söz konusu dava kapsamında ise telif haklarıyla korunan eserler ile izinsiz olarak yapay zeka modelleri oluşturmanın adil kullanım kabul edilip edilmeyeceği tartışılmaktadır. Davacının, davalı OpenAI tarafından, davaya dayanak teşkil eden delillerin kendi sistemlerinden silinmiş olduğu yönündeki iddiaları ise bu türden uyuşmazlıklar bakımından ilgili yapay zeka sistemlerinin teknik yapıları gereği yargılama süreçleri, delillerin toplanması ve uyuşmazlık konusunun irdelenmesi bakımından beraberinde getirebileceği özellikli durumları da akıllara getirmektedir.

Bahsi geçen davalar kapsamında mahkemelerin nasıl bir tutum benimseyeceği, ilgili alanın gelişimi açısından belirleyici olacaktır. Bu yargılamada verilecek kararın benzer dosyalar bakımından da yol gösterici olacağı tahmin edilmektedir.

Çin’de Guangzhou İnternet Mahkemesi tarafından oluşturulan bir başka karar da oldukça dikkat çekmiştir. İlgili kararda yapay zeka modeli tarafından kullanıcıların metin girdileri sonucunda oluşturulan bazı görüntülerin, ünlü Japon çizgi film karakteri “Ultraman” ile büyük ölçüde benzer olduğu değerlendirilmiştir. Mahkeme tarafından yapay zeka sağlayıcısının orijinal eserlere çevrimiçi veri tabanı aracılığıyla erişimi olduğu belirlenmiş ve ilgili girdiler sonucu oluşturulan

görseller ile münhasır lisans sahibinin çoğaltma ve uyarlama haklarını ihlal ettiğine hükmedilmiştir. Aynı zamanda, mahkeme tarafından söz konusu ihlalin durdurulması ve tazminat ödemesine karar verilmiştir.

Görüleceği üzere dünya genelinde uyumsuzluklar ve yasalaştırma çalışmaları için gelişmeler kaydedilirken, ülkemizde de bu alanda pek çok tartışma devam etmektedir. Ancak ülkemizde yapay zeka ve telif hakları uyumsuzlukları bakımından henüz herhangi bir yasalaşma çalışmasına ve/veya bu hususları irdeleyen mahkeme kararına rastlamamakla birlikte, ilgili teknolojilerin günlük hayattaki yaygın kullanımları ve bundan kaynaklı ihtiyaçlar da gözetildiğinde önümüzdeki yıllarda ülkemizde de bu alanda gelişmeler yaşanmasının kaçınılmaz olacağı açıktır.

Yapay zekâ ve Müzik Sektörü

Müzik sektöründe 2023 yılında yaşanan en çarpıcı gelişmelerden birisi; "Ghostwriter" adlı anonim kişi tarafından dünyaca ünlü şarkıcılar Drake ve the Weekend'in yapay zekâ ile yaratılmış sesleri kullanılarak "Heart on my Sleeves" şarkısının yayınlanması oldu. Ancak "Heart on my Sleeves" şarkısı, Universal Music'in telif hakkı ihlali bildiriminde bulunması üzerine şarkının ilgili platformlardan kaldırılması sebebiyle müzik piyasasında uzun süre var olamadı. Her ne kadar şarkı, Universal Music'in talebi üzere ilgili platformlardan kaldırılmış olsa da konunun kompleks yapısı sebebiyle söz konusu talebin telif hukuku bakımından karşılığı ve dayanağı pek çok tartışma yarattı.

Benzer bir olayın Türkiye'de yaşanması ihtimalinde, konunun Türk hukukundaki karşılığını tespit etmek için 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun ("FSEK") dikkatle incelenmesi gerekecektir. Örneğin alenileştirilmiş ancak henüz icra edilmemiş bir müzik eserinin, tamamen yapay zekâ tarafından yaratılmış ve herhangi bir gerçek kişiye ait olmayan bir ses ile icra edilmesi

halinde müzik eseri sahibinin başta FSEK md. 24'te düzenlenen temsil hakkı ihlal edilmiştir olacaktır. Aynı maddenin son fıkrasına göre temsil hakkı; eser sahibinin veya meslek birliğine üye olması halinde, yetki belgesinde belirttiği yetkiler çerçevesinde meslek birliğinin yazılı izni olmadan, diğer gerçek ve tüzel kişilerce kullanılamaz. Burada özellikle belirtmek gerekir ki, Türk hukukunda; piyasaya sürülmüş bir müzik eserinin kanunda belirlenen lisans ücretinin ödenmesi suretiyle müzik eseri sahibinin rızası alınmasına gerek olmaksızın cover olarak icra edilebilmesini sağlayan ve başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere çeşitli hukuk sistemlerinde uygulanan zorunlu lisans sistemi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, telif korumasından yararlanan bir müzik eserinin icrası ancak müzik eseri sahibinin rızası ile mümkün olmaktadır. Bu rıza alınmaksızın müzik eserinin yapay zekâ tarafından coverlanması, eser sahibinin mali haklarının ihlalini teşkil edecektir.

Bu ihtimalden biraz daha farklı surette; bir müzik eserini daha önce icra eden icracı sanatçının sesinin yapay zekâ ile oynanarak ancak yine de o şarkıyı söyleyen icracı sanatçının sesini anımsatacak şekilde icra edilmesi halinde hem yukarıda bahsedildiği üzere başta müzik eseri sahibinin FSEK md. 24'te düzenlenen temsil hakkı hem de icracı sanatçının FSEK md. 80'de düzenlenen bağlantılı haklarının ihlali gündeme gelebilecektir. Yine aynı maddede icracı sanatçıların, mali haklardan bağımsız olarak ve bu hakları devretmelerinden sonra

dahi, tespit edilmiş icraları ile ilgili olarak icralarının sahibi olarak tanıtılmalarını ve icralarının kendi itibarlarını zedeleyebilecek şekilde tahrif edilmesi ve bozulmasının önlenmesini talep etme hakkına sahip oldukları düzenlenmektedir. Dolayısıyla bu ihtimalde müzik eseri sahibinin başta FSEK md. 24 kapsamındaki temsil hakkına ek olarak icracı sanatçının da FSEK md. 80 kapsamındaki bağlantılı haklarının ihlali doğabilecektir.

Öte yandan Ghostwriter tarafından Drake ve the Weekend'in sesleri kullanılarak yaratılan şarkıda olduğu gibi daha önce var olmayan bir müzik eserinin; yapay zekâ tarafından seçilen ve gerçek insanlara ait olan sesler kullanılarak seslendirilmesi halinin kişilik hakları bakımından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Türk Medeni Kanunun md. 23, 24 ve 26 kapsamında korunan sesin, izinsiz kullanılması halinde kişilik hakkı ihlali gündeme gelebilecektir. Kişilik hakkı ihlalinin doğması için sesi kullanılan kişinin topluma mal olmuş bir kişi olması ya da profesyonel icra sanatçısı olması zorunlu değildir. Ancak sesi ile ünlenmiş ve profesyonel olarak tanınan bir icracı sanatçının sesinin kendisinden izin alınmaksızın kullanılması halinde TMK 23 vd.'da korunan kişilik haklarına ek olarak Amerikan hukukunda "right of publicity", İngiliz hukukunda "passing off" terimlerine denk gelen ve Türk hukukunda kişiliğin ticari boyutu / kişiliğin malvarlığı boyutu gibi terimlerle karşılanmaya çalışılan hakların da ihlali söz konusu olabilecektir. Ki bu durumun ayrıca haksız rekabet de yaratması mümkün

olup bu durum FSEK md 84'de haksız rekabet hükümlerine atıf yapılarak düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi yapay zekânın çeşitli seviyelerde kullanımı, çeşitli açılardan telif hakkı ihlallerine sebep olabilmektedir. Hukuk düzenleri bunun gibi yeni gelişmeler karşısında regülasyon ihtiyacı duyabilmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletlerinin müzik başkenti olarak bilinen eyaleti Tennessee'de "ELVIS Kanunu" olarak da bilinen The Ensuring Likeness Voice and Image Security Act (Ses ve Görüntünün Güvenliğinin Sağlanması Yasası) adlı 2024 tarihli yasa ile yapay zekânın şarkıcıların sesini mimik etmesi yasaklanmış olup yasanın Temmuz 2024'te yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Türk hukukunda bu konuya ilişkin henüz bir çalışma olmamakla beraber kanun koyucunun gündeminde olan dijital telif yasasında yapay zekanın bu gibi etkilerini düzenleyici hükümlere yer verilmesi değerlendirilebilir.

Dijital Yazı Tiplerinin Telif ve Tasarım Hukuku Bakımından Korunması

Dijital yazı tipleri, modern tasarım ve dijital iletişimin temel unsurlarından biri olarak estetik ve işlevselliği bir araya getirir. Bir dijital yazı tipi, bilgisayar ortamında nasıl görüneceğini tanımlayan kodlardan oluşmaktadır. Bu kodlar, yazı tiplerinin dijital ortamda oluşturulmasını ve kullanılmasını sağlar. Bilgisayar yazılımı olarak ifade edilen yazı tiplerinin fikri mülkiyet hukuku şemsiyesinde korunup korunamayacağı çeşitli tartışmalara konu olmuştur. Bu yazıda, Türk hukukunda henüz hakkında yazılmış bir karar olmamakla birlikte Fikri ve Sınai Mülkiyet Kanunu ("FSEK") ve Sınai Mülkiyet Kanunu ("SMK") bakımından yazı tiplerinin telif ve tasarım hukuku bakımından nasıl korunabileceğine değinilmiştir.

Dijital Yazı Tiplerinin Telif Hukuku Bakımından Korunması

Yazı tiplerinin telif hakkı ile korunabilmesi, özellikle yazı tipi tasarımının yaratıcı bir süreç dayanması, eser sahibinin hususiyetini ve özgünlük barındırması halinde gündeme gelir. FSEK madde 2, bilgisayar programlarının birer ilim ve edebiyat eseri olduğunu açıkça belirtir. Bu bağlamda, yazı tiplerini oluşturan kod blokları, bir bilgisayar programı niteliğinde değerlendirilebilir ve telif hakkı ile koruma altına alınabilir. Hatta yazı tiplerinin lisans alınarak kullanımının altında yatan sebep de budur. Türk hukuku bakımından bugüne kadar herhangi bir değerlendirme yapılmamışsa da Amerika Birleşik Devletleri ve Çin mahkemeleri nezdinde yazı tiplerinin korunmasına

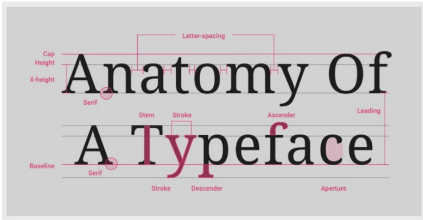
ilişkin kararlara bakıldığında bilgisayar programı ile ifade edilen yazı tiplerinin telif hukuku bakımından korunabileceği açıkça belirtilmiştir.

Dijital yazı tiplerinin bilgisayar programları olarak telif hakkı çerçevesinde korunacağı değerlendirilmesi, farklı ülkelerde yargı kararlarına konu olmuştur. ABD Kaliforniya Kuzey Bölgesi Bölge Mahkemesi'nin ("ABD Mahkemesi") önüne gelen ve tüm dünyada telif hakları bakımından ilgi ile karşılanan Adobe Systems Inc. v. Southern Software Inc. kararında, Adobe Systems Inc.'e ait "UTOPIA" yazı tipini kullanmaya yarayan bilgisayar yazılımı, boyutları değiştirilerek ve "VERACITY" yazı tipi adı altında izinsiz şekilde kopyalanarak kullanılmaya başlanmıştır. ABD Mahkemesi, yazı tiplerini oluşturan bilgisayar programının izinsiz kullanımını ve yazı tipleri üzerindeki değişiklikleri, dolayısıyla bilgisayar programında yapılan değişiklikleri telif hakkı ihlali olarak değerlendirmiştir. Zira, yazı tiplerini oluşturan ve kullanımını sağlayan programın bir bilgisayar programı olduğu, bu bilgisayar programının yaratımında hususiyetin bulunduğu ve telif hukuku kapsamında korunması gerektiği belirtilmiştir.

Benzer şekilde Çin'de görülen Founder Electronics Co Ltd v. Blizzard Entertainment davasında, Çin Yüksek Mahkemesi, uyumazlığa konu dijital yazı tipinin bir bilgisayar programı olduğunu ve bu nedenle telif korumasından yararlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu bağlamda, hem ABD’de hem de Çin’de verilen mahkeme kararları, dijital yazı tiplerinin bilgisayar programı olarak nitelendirilmesi ve bu kapsamda telif hakkı korumasından yararlanması gerektiği yönünde ortak bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital yazı tiplerinin fikri mülkiyet hukuku çerçevesinde korunması konusunda uluslararası ölçekte bir bilinç oluştuğunu göstermektedir.

Dijital yazı tiplerinin ilim ve edebiyat eseri olarak nitelendirilmesinin yanında, yazı tiplerinin FSEK madde 4 kapsamında kaligrafi eser olarak da nitelendirilebileceği kanaatinizdeyiz. Zira kaligrafi, yazı karakterleri üzerinde yapılan bir sanat türü olup, yazı karakterlerinin ahenkli ve uyumlu şekilde kullanılmasını amaç edinmektedir. Bu nedenle, harflerin boyu özel olarak ayarlanır, harfler simetrik şekilde düzenlenir ve harfler arasındaki boşluklar orantılı olarak düzenlenir. Örneğin, Şerif yazı tipinde, yani her harf ve sembolde daha büyük vuruşların sonuna eklenen küçük çizgilere veya vuruşlara sahip yazı tipinde harfler arasında belirli boşluklar, harflerin yükseklikleri, harflerin sonundaki çizgiler önem arz etmektedir.

Dolayısıyla eğer bir yazı tipi, tasarımında belirgin bir özgünlük ve estetik barındırıyorsa, FSEK kapsamında güzel sanat eseri olarak telif korumasından yararlanabilir. Örneğin, bir çizgi romanda kullanılan özgün yazı tipleri, hem metin içinde hem de eserin adında kullanıldığında kaligrafi sanatı kapsamında korunabilir.

Dijital Yazı Tiplerinin Tasarım Hukuku Bakımından Korunması

Telif hukukunun yanı sıra yazı tiplerinin tasarım hukuku çerçevesinde korunması da söz konusu olabilmektedir. SMK madde 55/2, tipografik karakterleri, yani grafik tasarım teknikleri kullanılarak okunaklı ve dikkat çekici biçime getirmek için kullanılan yazı karakterleri yeni ve ayırt edici ise tasarım hukuku kapsamında korunabilecektir. Örneği aşağıda farklı tipografide yazı tipleri görülmektedir. Bu şekilde yeni ve ayırt edici yazı tiplerinin tipografik karakter olarak SMK’ madde 55/2 çerçevesinde korunabileceği de değerlendirilmektedir.

Kısacası, dijital yazı tipleri, telif ve tasarım hukuku bakımından çok yönlü bir fikri mülkiyet korumasına konu olabilecek önemli yaratımlar

arasında yer almaktadır. Hem uluslararası mahkeme kararları hem de Türk hukukunun genel prensipleri çerçevesinde, yazı tiplerinin telif ve tasarım korumasından yararlanabileceği görülmektedir. Dijitalleşmenin hızla ilerlediği günümüzde, yazı tiplerinin fikri mülkiyet koruması çerçevesinde ele alınması, hukuki ve ticari açıdan giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu kapsamda dijital yazı tiplerine ilişkin gelişmelerin yakından takip edilmesinin ülkemizde olabilecek muhtemel uyuşmazlıkların çözümünde de etkili bir yol olacağı kanaatindeyiz.

¹ Evans, Emily N., Fonts, Typefaces, and IP Protection: Getting to Just Right, School of Law, University of Georgia, Journal of Intellectual Property Law, April 2014, pp. 306-340.

² Adobe Sys., Inc. v. Southern Software Inc, C95-20710, 1998.

³ https://www.naavi.org/cl_editorial_04/copyright_font_case.pdf.

⁴ <https://www.managingip.com/article/2a5bxi588dmdrizkngwlc/how-to-protect-typefaces-and-fonts>

⁵ <https://www.avansas.com/blog/kaligrafi-nedir-nasil-yapilir>.

⁶ <https://www.gamzegenc.com/tr/tipografi-fontlar-ve-kompozisyon/>

⁷ <https://www.gamzegenc.com/tr/tipografi-fontlar-ve-kompozisyon/>

Çevrimiçi Kullanımda Basın Hakları – Güncel Gelişmeler

Dijital teknolojiler, pek çok alanı olduğu gibi basılı yayın sektörünü de etkilemeye ve dönüştürmeye devam etmektedir. Bu kapsamda Dijital Tek Pazar Telif Hakları Direktifi ("Direktif"), Avrupa Birliği ("AB") tarafından dijital çağı beraberinde getirdiği yeni zorlukları daha etkin bir şekilde aşmak üzere telif hakkı yasalarını iyileştirmek amacıyla kabul edilmiştir.

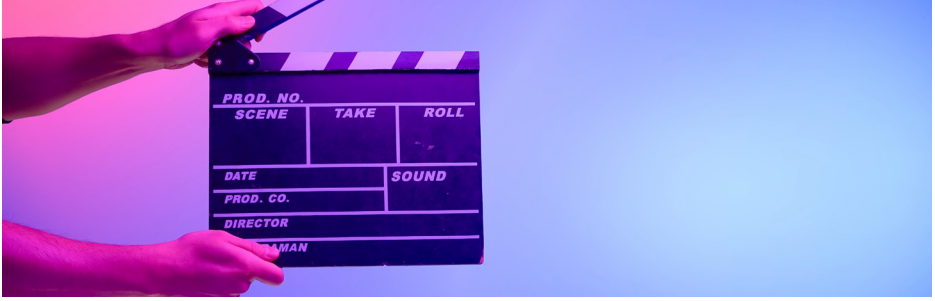
Konuya dair geçtiğimiz yıllardaki yazılarımızda da aktardığımız üzere Direktif, içerik yaratıcılarının ürettikleri içeriğin çevrim içi kullanılması için lisans sözleşmesi yapma hakkı ve adil ücret hakkı konularında düzenlemeler barındırmakta ve çeşitli tartışmalara konu olmaktadır. Nitekim AB üye ülkeleri geline güncel durum itibarıyla ulusal hukuklarında gerekli düzenlemeleri yapmışlardır. Ancak Direktif'in kabulünden bu yana geçen 5 yıl içinde, AB genelinde yeknesak bir bakış açısı ve uygulamanın oturtulmasının zaman alacak bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Avustralya ve Kanada gibi ülkeler de, dijital telif düzenlemeleri bakımından yasalastırma çalışmaları yaparak internet ortamındaki

kullanımlar bakımından teknoloji şirketlerinin ancak hak sahiplerine gerekli ödemeleri yaparak kullanım gerçekleştirebileceği bir sistem işletmektedir. Yasal düzenlemelere ilişkin durum bu yönde seyretmekle birlikte uygulamada ise sektördeki aktörlerin hak sahipleri ile müzakereler gerçekleştirmeye devam ettiği görülmüştür. Nitekim yapılan araştırmalara göre, Google'ın medya yayıncılarının içeriklerini kullanarak yaptığı bilgi aramalarından elde ettiği toplam reklam geliri 21 milyar ABD doları olup, Meta'nın ABD'deki reklam gelirlerinin yaklaşık 3,8 milyar ABD dolarının Facebook'ta yer alan haber içerikleri üzerinden elde edildiği tahmin edilmektedir.

Ancak bu müzakereler her zaman olumlu sonuçlanmamakta ve bazı ülkelerde Google ya da Meta gibi şirketlere para cezası verilebilmektedir. Örneğin, Fransa Rekabet Kurumu, Google'a, basın haklarına ilişkin daha önceki tarihte verdiği taahhütlere uymadığı gerekçesiyle 250 milyon Avro para cezası kesmiştir. Bu ceza, Fransa'nın Direktif uyarınca 2019'da kabul ettiği ve basın sektörüyle dijital platformlar arasında dengeli bir değer paylaşımı sağlamayı amaçlayan ulusal yasasına ilişkin verdiği dört yıl içindeki dördüncü karar olup verilen toplam ceza tutarları 750 milyon Avro civarlarını bulmuştur.

Direktif'in nasıl uygulanacağı konusunda henüz ortak bir anlayış bulunmamakla birlikte, Avrupa Birliği Adalet Divanı nezdinde Direktif'in yorumlanmasına ilişkin derdest davalar bulunmaktadır. Bu davalar arasında,

Eser İsimlerinin Korunması

Eser isimleri, bir eseri diğerlerinden ayırt eden işaretler olarak, eserin kendisinden bağımsız şekilde de korunma altına alınabilir. Bu koruma, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ("FSEK") 83. maddesi ile genel bir çerçeveye oturtulmuştur. Eser adının, başlı başına eser olmamakla birlikte, ancak eser ile bütünleşerek eseri etkili kılan bir çaba olarak ortaya çıkması ve sahibinin hususiyetini taşıması halinde, eserin bir parçası olarak eser korumasından yararlandırılacağı hususu yargı kararlarında belirtilmekle birlikte; böyle bir hal söz konusu değilse bile eser adına karşı itibasın yaratıldığı durumlarda FSEK 83. maddesinin birinci fıkrası uyarınca haksız rekabet hükümlerine göre ayrı bir korumanın devreye gireceğinin altı çizilmektedir.

FSEK'in "Ad ve Alametler" başlıklı 83.maddesinin ilk iki fıkrası "Bir eserin ad ve alametleri ile çoğaltılmış nüshaların şekilleri, itibasa meydan verebilecek surette diğer bir eserde veya çoğaltılmış nüshalarında kullanılamaz. 1 inci fıkra hükmü umumen kullanılan ve ayırt edici bir vasfı bulunmayan ad, alamet ve dış şekiller hakkında uygulanmaz." düzenlemesini haizdir.

Bu kapsamda ilgili haksız rekabet korumasının

ancak harciarelem olmayan ve ayırt edici nitelik taşıyan eser adları bakımından söz konusu olabileceği, bir diğer ibareyle herkesin kullanımına açık türden, alelde, ayırt edici karakteri düşük ibareler/işaretler bakımından haksız rekabet korumasının da söz konusu olamayacağı anlaşılmaktadır.

Nitekim mahkeme kararları da bu hususu detaylı tartışma konusu yaparak her seferinde eser adının ayırt edici niteliğini, somut olayın özellikleri ile birlikte ele alarak değerlendirmeye girmektedir.

Örneğin Yargıtay 11.Hukuk Dairesi E. 2023/3879 K. 2024/6251 sayılı ve 11.09.2024 tarihli güncel bir kararına konu, söz yazarı ve besteci olan davacının, "Aşk Sana Benzer" isimli eserinin 2008 yılında yayınlanan albümü ile kullanımına başladığını ve kendisi ile özdeşleştirdiğini; davalının aynı ibare ile haksız surette tescil elde etmiş olduğunu ve davalının aynı ismi, 2015 yılı gösterim tarihli bir sinema filminde kullanmasının haksız rekabet ve telif hakkına tecavüz teşkil ettiğini ileri sürdüğü davada, mahkeme FSEK 83. maddesinin 2.fıkrası kapsamında "Aşk Sana Benzer" ifadesinin herkesin kullandığı, ayırt edici vasfı bulunmayan adlardan olduğu dikkate

alındığında haksız rekabete yol açmadığını ve davanın reddi gerektiğini değerlendirmiş ve ilgili karar Yargıtay tarafından onamıştır.

Aynı yönde, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi E. 2017/2449 K. 2019/2091 sayılı ve 11.10.2019 tarihli kararı kapsamında, davacının tescilli markaları ve yapımcısı olduğu dizi üzerindeki haklarına dayanarak davalının kitap ismi olarak gerçekleştirdiği kullanımlarına karşı marka ve eser sahipliğinden kaynaklı haklarının ihlali ve haksız rekabet gerekçesiyle ikame ettiği davada, “Diriliş” adının mahkemece edinilen raporlar incelendiğinde yerli ve yabancı birçok yazara ait kitabın adı olarak kullanıldığı, günümüze kadar birçok esere ad olduğu, FSEK 83. madde anlamında özgün ve ayırt edici olmadığı belirtilerek, haksız rekabet çerçevesinde eser adı olarak korunabilecek bir ad olmadığı kanaatine varılmıştır.

Öte yandan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2022/4102 K. 2024/204 sayılı ve 11.01.2024 tarihli kararına konu uyumsuzlukta, davacının 1983 tarihli kitabında, “Kuzeyin Oğlu” adlı şiirinin yayınlanmış olduğunu ve davalının ilgili ibareyi kendisinden sonra ve açıkça kendi şiirinden de yola çıkarak sahnelerde, programlarında bir mahlas olarak kullanmaya başladığını belirterek yöneltmiş olduğu davada, her ne kadar ilk aşamada ibare anonim olarak değerlendirilmişse de, istinaf aşamasında sunulu delillere göre anonim olmadığının anlaşıldığı, davacının şiirinde ilk defa geçtiğinin kabulünün gerektiği,

ayırt ediciliği bulunan orijinal bir isim olmak suretiyle davacının bu ibare bakımından eser sahipliğinden doğan haklarının mevcut olduğu ancak davalının kullanımlarına ve tesciline 6 yıl gibi bir süre sessiz kalmak suretiyle davacının hak kaybına uğradığı değerlendirilmiş ve bu husus Yargıtay tarafından onanmıştır. Diğer kararların aksine burada ilgili ibarenin ayırt edici nitelik taşıdığı sonucuna ulaşılmışsa da, korumanın FSEK 83/2 düzenlemesi kapsamında “eser ismi” olarak değil doğrudan doğruya ilgili ibarenin eser olarak korunabilecek nitelikte görülmesinden kaynaklandığının altını çizmek gerekir.

Bu kapsamda bir eser ismi, kendi içerisinde eser koruması kapsamında korunabileceği haller saklı kalmak üzere; FSEK 83/2 uyarınca ancak haksız rekabet hükümleri uyarınca korunabilecek olup yargı kararları ve ilgili yasal düzenlemeler de göz önüne alındığında, bu korumadan yararlanabilmek için ilgili ibarenin/ işaretin olağan seviyeyi aşan yüksek bir ayırt ediciliğe sahip olmasının arandığını belirlemek yanlış olmayacaktır.

¹ Similar to the evaluations made in the decisions discussed so far, in its decision numbered E. 2017/351, K. 2018/320, dated 11.09.2018, the Istanbul 1st Intellectual Property Court addressed a dispute arising from the use of the title of the plaintiff's documentary, for which the plaintiff is the registered trademark owner, as the title of the defendant's theater play. The court concluded that the relevant phrase, which carries the characteristics of the famous mystic, poet, and philosopher Yunus Emre, is a well-known and widely used phrase that has shaped societal culture. In this context, it was evaluated that its distinctiveness as a trademark is weak, and thus its scope of protection should be interpreted more narrowly.

Eser İsimlerinin Marka Olarak Tesciline Dair Bir Değerlendirme

Eser isimlerinin, eserin kendisinden bağımsız şekilde haksız rekabet koruması kapsamında korunabileceği 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ("FSEK") 83. Maddesi ile düzenlenmekte olup bu korumaya ilişkin değerlendirmemiz Eser İsimlerinin Korunması başlıklı yazımızda incelenmiştir.

Eser isimlerine ilişkin koruma bakımından değerlendirilmesi gereken önemli bir konu, bu isimlerin marka olarak tescil edilmesidir. Uygulamada, sinematografik eserlerin yanı sıra bu eserlere ait karakter, mekân gibi unsurların; roman, öykü, şiir gibi edebi eserlerin; şarkı veya beste isimlerinin ve diğer eser isimlerinin marka tesciline konu edildiği durumlarla sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu durum hem marka sahibine hem de lisans anlaşmaları yoluyla diğer ticari aktörlere ekonomik fayda yaratırken, aynı zamanda tüketicilere eserin değerlerini farklı şekillerde deneyimleme fırsatı sunmaktadır. Örneğin, popüler bir animasyon filmine ait karakterlerin isimleri, oyuncak, giyim, kırtasiye, tekstil ürünleri, dergi ve diğer basılı materyaller gibi ticari kategorilerde sıkça kullanılmaktadır. Bu hallerde, eser isminin lisanslı ürün olarak kullanılmaya çok elverişli olan giyim, oyuncak, kırtasiye, tekstil, dergi ve basılı materyaller ticari ürün kategorileri için tescilli bu ürünlerin üretimi ve pazarlanmasında büyük bir avantaj sağlamaktadır.

Ancak bir eser isminin marka olarak tescil edilmesi eserin kendisine veya eserin unsurlarına doğrudan bir hukuki koruma sağlamamaktadır. Örneğin, bir şarkının

ismi marka olarak tescil edilse bile, bu ismin farklı bir sanatçı tarafından başka bir şarkıda kullanılması, eserin orijinalliğini ihlal etmeyebilir. Dolayısıyla bir eserin marka olarak tescil edilmesi halinde yalnızca Marka Hukuku'nun koruma kapsamında korunan menfaatler ile sınırlı bir koruma sağlamakta olup bu noktada da "markasal kullanım" kavramı öne çıkmaktadır.

Bir eser isminin marka olarak tescil edilip de kullanımının markasal olup olmadığı tartışması özellikle eser isminin 41. Sınıfta yer alan "film, televizyon ve radyo programları yapım hizmetleri" ile 09.sınıfta yer alan "optik ve elektronik ortamlara kaydedilmiş çekilmiş sinema filmleri, diziler ve video müzik klipleri" üzerinde tescil edilmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Zira 41. Sınıfta yer alan hizmet türü esasen yapım hizmetine işaret etmekte olup bu halde eserin ismi yapım şirketi ismi veya yapım şirketinin faaliyetlerine ilişkin olarak kullanılması halinde markasal kullanım olabilecektir. Keza, 9. Sınıfta yer alan mal kategorisi bakımından da tescilli marka ile korunmakta olan unsur o markayı taşıyan ürünün kendisi olup eserin sadece sinematografik eser ismi olarak korunması kanaatimizce markasal kullanım teşkil etmeyecektir.

Mahkemelere yansıyan uyuşmazlıklarda da eser ismi şeklindeki kullanımların markasal

kullanım olarak ele alınıp alınamayacağı hususu dosyanın koşullarına göre ayrıca değerlendirilmektedir.

Örneğin, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi E. 2017/2449 K. 2019/2091 sayılı ve 11.10.2019 tarihli kararı kapsamında, davacının tescilli markaları ve yapımcısı olduğu dizi üzerindeki haklarına dayanarak davalının kitap ismi olarak gerçekleştirdiği kullanımlarına karşı marka ve eser sahipliğinden kaynaklı haklarının ihlali ve haksız rekabet gerekçesiyle ikame ettiği davada “Diriliş” adının kullanımını bu kapsamda ele almıştır. İlgili uyuşmazlıkta mahkeme davacının markaları 41. sınıfta “kitap, dergi, basım, yayıncılık hizmeti” sınıfında kayıtlı olsa da “Diriliş” ibaresinin, üzerinde bulunduğu kitap emtiasını, diğer müteşebbislerin kitap ve yayıncılık hizmetinden ayıran markasal kullanım olmadığını, davalının belirli bir mal ya da hizmetle ilişkilendirilebilir markasal kullanımı bulunmadığını açıkça belirlemiştir.

Benzer şekilde, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin E. 2015/14472 K. 2017/2229 sayılı ve 18.04.2017 tarihli kararı kapsamında, davacı tarafından 2009-2014 yılları arasında bastırılan kitabın ismi için davalının marka tescil başvurusunda bulunması üzerine ilgili ibareyi önce kendisi kullandığı telif ve sınai mülkiyet hakkı kapsamında da işaretin sahibi olduğunu ileri sürerek gerçekleştirdiği itirazlarının Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından reddi üzerine ilgili kararın iptali için ikame edilen davada, davacı kullanımının 16. ve 41. sınıflardaki mal

ve hizmetlerin markasal kullanımını olarak nitelendirilemeyeceği, eserin dava dışı başka bir yazara ait olduğu, davacının eser üzerindeki mali hakları ve kullanma yetkisini devraldığına dair bir delil sunmadığı, bir an için davacının mali hak sahibi olduğu düşünülse dahi davalı kullanımlarının işleme, çoğaltma, yayma hakları kapsamında kalacak bir eyleme karşılık gelecek bir mütecaviz kullanım olmadığı, ibarenin günümüze kadar yüzlerce esere ad olduğu, bu nedenle yaygın kullanımı olan bir anekdot ve eser adı niteliği taşıdığı, özgün ve ayırt ediciliğinin bulunduğundan söz edilemeyeceği ve bu anlamda haksız rekabet korumasının da söz konusu olamayacağını değerlendirerek davanın reddine karar vermiş ve ilgili karar Yargıtay tarafından onanmıştır.

Kanaatimizce bu durum marka korumasının, diğer hususların yanı sıra, esasında bir teşebbüsün sağlamış olduğu mal/hizmetlerin ortalama tüketici nezdinde ilgili mal/hizmetin ilgili teşebbüsten sadır olduğunun anlaşılmasına ve böylece onun mal/hizmetlerinin diğerlerinden ayrışmasına hizmet etmesi şeklindeki fonksiyonunun doğal bir sonucudur. Bu anlamda marka koruması niteliği gereği belirli bir mal/hizmete özgülenmiş bir kullanımın bulunmasını da gerekli kılmaktadır. Eserler bakımından ise korumanın getirilmiş olmasındaki temel motivasyon insan zihninin yaratıcı faaliyetinin korunarak ödüllendirilmesi ve böylece yaratıcılığın teşvik edilmesidir. Bu doğrultuda somutlaşmış, sahibinin hususiyetini yansıtan

ve FSEK’te belirlenen sınıflara dahil olan yaratımlar eser olarak korunmakta ve bunlar bakımından marka korumasında olduğu gibi bir mal/hizmete özgüleme hali aranmamaktadır. Bu kapsamda, her ne kadar her iki koruma türünün de tek bir olayda kümülatif olarak var olabileceği senaryolar da mümkün olsa da, eser isimleri bakımından bahsettiğimiz türden durumlarda, bu iki korumanın hizmet ettiği amaç ve fonksiyonları arasındaki fark keskin şekilde ortaya çıkmakta ve eser ismi olarak kullanım ile markasal kullanım birbirinden ayırtırmaktadır.

¹ For all of the statements, see: <http://okumakiyigilir.com/yazarlar-mine-kirikkanat-ve-elif-safak-arasinda-hicbir-benzerlik-yoktur/>

Eserin Sahibinin Hususiyetini Taşımaya ve Eserin Alametleri

Yürürlüğe girdiği 1952 yılından beri birçok kez değişikliğe tabi olan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ("FSEK"), uygulamada halen belirsizlik ve karışıklığa sebep olabilmektedir. Yargıtay'ın 2022 tarihli kararı ve bu kararın uygulanmasına ilişkin olarak yakın zamanda verilen İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi Kararı, uygulaması tartışmalı olan eserin alametleri ile FSEK'te özellikle sinema eserlerine ilişkin olarak yapılan değişiklikler ve eserlerin sahibinin hususiyetini taşıması hususlarının incelenmesi bakımından son derece yol gösterici ve açıklayıcı bir karar olmuştur.

Karara konu dava; 1977 yapımı "Selvi Boylum, Al Yazmalı" filminin senaristi tarafından açılmıştır ve davacı, "Kırmızı Eşarp" isimli eserden esinlenilerek, bağımsız bir işleme eser olarak oluşturduğu senaryoda yer alan "Sevgi Emektir" sloganının, kendisinden izin veya onay alınmaksızın davalı reklam filminin içinde kullanması sebebiyle, davacının senaryo üzerindeki eser sahipliğinden doğan haklarının ihlali ve haksız rekabet gerekçeleriyle açılmıştır. Davalı savunmasını, "Selvi Boylum, Al Yazmalı" filminin senaryosunun Aytmatov'un, "Selvi Boylum" adlı hikayesinden esinlenmesi sebebiyle tamamen özgün olmamasına, filmin 1995 yılı öncesinde yapılması sebebiyle, film üzerindeki tüm hakların yapımcıya ait olup, esere ilişkin kullanım haklarının mali hak sahibi olan kişilerden usulüne uygun olarak satın alınmasına dayandırmıştır.

İlk Derece Mahkemesi; davaya konu sinema filminin 1995 yılından önce yapılmış olması sebebiyle, FSEK 8. maddesinin ilk halinin dikkate alınacağını ve buna istinaden filmi imal ettiren yapımcının eser sahibi sayılacağını, davacının senaryo ve film 12.06.1995 tarihinden önce meydana getirildiğinden söz konusu eserlerde mali bir hakkının bulunmayacağına hükmetmiştir. Bunun yanı sıra Mahkeme, senaryonun Aytmatov'un romandan uyarlandığını, davacının senaryo üzerinde hak iddiasında bulunulabileceği tek bölümün hususiyet anlamında senaryoya katkısı olabileceğini değerlendirmiştir. Bu kapsamda Mahkeme, davalının filmin görüntülerinin reklam filminde kullanılabilmesi için eser sahibi olan yapımcıdan yazılı izin alması, dosyada yer alan hak devir belgesine göre mali hakların hukuka uygun olarak davalıya devredilmiş olması gerekçeleri ile davacının tazminat taleplerinin reddine karar vermiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi, aynı doğrultuda FSEK Ek 2. maddesinin açık hükmü gereği FSEK 8. maddesinin ilk halinin dikkate alınması gerektiğini, davacının senaryo yazarı olarak sinema eserleri yönünden FSEK'ten doğan bir hak talebinde bulunamayacağını savunmuştur. Bununla beraber Mahkeme, dosyadaki bilirkişi raporlarında "Sevgi Emektir" sözünün, filmin mottosu olması sebebiyle filmle özdeşleştiği ve eser olarak korunması gerektiği beyan edilmesine rağmen, bu sözün sahnedeki diğer unsurlar ve icracı sanatçıların yetenekleri ile etkileyici bir hale geldiği, herkes tarafından

kullanılan ve davacının hususiyetini taşımayan bir ifade olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, davacının mali haklarını devrettiği de tespit edildiğinden İlk Derece Mahkemesinin davanın reddi kararının yerinde olduğuna, davacının FSEK Ek 2. maddesi gereğince senaryodan kaynaklanan haklarına dayalı talepte bulunamayacağı, davacının “Sevgi Emektir” sözü üzerinde senaryodan ayrı telif hakkının bulunmadığı gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun reddine hükmetmiştir.

Yargıtay; kararında davacının senaryo yazarı olarak hak sahipliğine ilişkin tartışmaları açıklığa kavuşturmuş, 1995 tarihli kanun değişikliği öncesinde yaratılan sinema eserlerinde eser sahibinin yapımcı olduğunu kabul etmekle beraber, bu hükmün somut olay bakımından uygulanabilirliği olmadığını, zira senaryo eseri sahiplerinin değişiklik öncesinde de sonrasında da eser sahibi olarak kabul edildiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda hem Yerel Mahkeme hem de Bölge Adliye Mahkemesi tarafından, davacının bir işleme eser olarak yazmış olduğu senaryodan doğan haklarını ileri süremeyeceğine ilişkin gerekçe hatalı bulunmuştur.

Bunu takiben Yüksek Mahkeme, film yapımcısı ile senaryo yazarı arasında ilgili filmin yapımı ve senaryonun kullanımı için bir sözleşme yapıldığı konusunda bir tartışma bulunmasa da 1978 yılında çekilen bir filmin koruma süresinin FSEK kapsamında aleniyet tarihinden itibaren 20 yıl olduğu göz

önünde bulundurulduğunda bu sözleşmenin daha sonraki dönemi kapsayamayacağını, senaryo yazarının mali haklarını en fazla 20 yıl için yapımcılara devrettiğini tespit etmiştir. Bunun yanı sıra, 1978 yılında filmin yapımı ve senaryonun kullanımına ilişkin imzalanan sözleşmenin hangi hakların devrini kapsadığı tartışılmıştır; zira FSEK md. 52 uyarınca ayrı ayrı ve yazılı olarak gösterilmediği sürece bir mali hakkın devri geçerli olmayacaktır. Dolayısıyla, somut olayda imzalanan sözleşmenin ancak senaryonun sinema gösterimleri kullanımı bakımından geçerli olduğu, davalı tarafından senaryo eserinin bir reklam filminde kullanımı için yazılı bir izin alınmadığı tespit edilmiştir.

Yüksek Mahkeme son olarak, uyumazlıktaki en tartışmalı nokta olan hususiyet konusunu irdelemiş, eserinin sahibinin hususiyetini yansıtması için, eserin her bir unsurunda veya cümlesinde özgünlük aranmayacağı, bu unsurların bir araya gelerek bütün itibarıyla oluşturduğu izlenimin orijinal olmasının yeterli olduğu ifade edilmiş, somut olay bakımındansa “Sevgi Emektir” sözünün filmde kesitler sunularak gösterilmesinin sinema eserinin yanı sıra senaryo eserindeki hususiyet taşıyan unsurları da çağrıştırdığı kabul edilmiştir.

Sonuç olarak davacının senaryo üzerinde eser sahibi olduğu konusunda bir tartışma bulunmasa da, “Sevgi Emektir” ibaresinin eser veya en azından FSEK md. 83/1 uyarınca “eserin alameti” olup olmadığının değerlendirilmesi ve buna göre yapılan izinsiz alıntının esere tecavüz veya haksız

rekabet kurallarına göre tazminat korumasını gerektirip gerektirmediği hususlarında bir değerlendirme yapılması gerekirken Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Yerel Mahkeme kararının kaldırılarak davanın değişik gerekçe ile reddine karar verilmesi doğru görülmemiş ve hükmün davacı lehine bozulmasına karar verilmiştir.

Bu durumu takiben dosya tekrar Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesine iletilmiş, davacı vekili Yargıtay'ın bozma ilamına uyulmasını, davalı vekili önceki kararda direnilmesini talep etmiş, 16. Daire ise 05.04.2023 tarihli kararı ile yukarıda anılan Yargıtay bozma ilamına uymaya karar vermiştir. Bu kapsamda Bölge Adliye Mahkemesi, istinaf dosyasında temin edilen bilirkişi raporundaki tespitlere atıfla, "Selvi Boylum Al Yazmalım" filminin mottosunu oluşturan "Sevgi Emektir" sözüne reklam filminde aynen yer verilmediğini ve "o zaman sevginin emek olduğunu anlatabilirsin" ifadesiyle değinildiğini, filmin mottosunu oluşturan "Sevgi Emektir" sözünün, oyuncuların, yönetmenin ve müzik bestecisinin katkılarıyla etkili hale geldiğini ifade etmişse de, buna karşılık reklam filminde kullanılan sahnelerin ilgili filmi ve bu sözü hatırlattığını, sinema filminin can alıcı sahnelerine ve repliklerine yer verilerek senaryo eserinde verilmek istenen duygunun çağrıştırıldığını da kabul etmiştir. Bu kapsamda Bölge Adliye Mahkemesi davacı senaryo eseri sahibinin eserden kaynaklanan mali hakları ve manevi haklarının ihlal edilmesi sebebiyle davanın bu bakımdan kabulüne

kesin olarak karar vermiş ve tazminata hükmetmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesinin incelemeleri kapsamında "Sevgi Emektir" ibaresinin tek başına sahibinin hususiyetini yansıtan bir eser veya eserin alameti olarak kabul edilebileceği yönünde yine de bir tespitte bulunmadığını, davalının reklam filminin bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda davacının senaryosunu çağrıştırma amacı güdüldüğü ve bu sebeple bir hak ihlali oluşturduğu noktasına vardığını gözlemlemektedir. Gerçekten de kısa bir "mottonun", parçası olduğu eserden ayrı olarak eser niteliğini taşıyıp taşımadığı, eserin bütününe ne ölçüde bu hususiyete katkıda bulunduğu ile beraber değerlendirilmesi gereken bir husus olup, bu tür ibare veya sloganların eserin alameti olarak kabul edilebileceği hallerde de, FSEK md. 83/2 gereği herkesçe kullanılan ve ayırt edici niteliği bulunmayan ad ve alametlere koruma bahşedilmeyeceğinin hatırlanması gerekir. Bölge Adliye Mahkemesinin nihai kararı doğrultusunda; "Sevgi Emektir" gibi bir ibarenin, senaryo ve buna bağlı olarak sinema eserinde yer alan diğer teşhis ve ayırt edici unsurlar olmaksızın, tek başına korunmasının kolay olmayacağı sonucuna varmak mümkündür.

Eserin ad ve alametlerinin ne koşullarda korunacağına ilişkin daha fazla bilgiye Av. Hande Hançar Koç ve Av. Havva Yıldız tarafından kaleme alınan "Eser İsimlerinin Korunması" isimli makale altından ulaşabilirsiniz.

¹ Court of Cassation General Assembly of Civil Chambers decision numbered E. 2020/350 K. 2022/1638 and dated 01.12.2022

Bir İntihal Tartışması: Bit Palas vs. Sinek Sarayı

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda (FSEK) "intihal" kavramına ilişkin bir tanım bulunmamaktadır. Türk Dil Kurumu'nca "aşırma" olarak tanımlanmakta olan intihal; fikir ve sanat eserleri hukuku uyarınca "başkasına ait eseri kendinmiş gibi gösterme, kaynak göstermeksizin başkasının eserinden parça alma" anlamında kullanılmaktadır.

yararlanmasının intihal mi yoksa esinlenme mi olduğunun değerlendirilmesi her somut olay özelinde ayrıca araştırılmalıdır. İki eser arasında intihal değerlendirmesi yapılırken, eserlerin bir bütün olarak değerlendirilmesi ve eser sahibinin esere özgünlük katan özgün ifadesinin her bir olay özelinde izinsiz

FSEK kapsamında intihal açıkça tanımlanmamış olmakla birlikte; madde 35 kapsamında "iktibas serbestisi" halleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda, başkasına ait bir eserin, izinsiz olarak, iktibas serbestisini aşan her türlü kullanımının intihal olduğunu söylemek teorik olarak mümkünse de pratik açıdan bu tanımlama her zaman doğru sonuçlara götürmemektedir. Zira fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında "esinlenme" serbesttir ve bir eserin bir başkasına ait eserden haksız

kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bilgiler ışığında Mine Kırıkkanat'ın Elif Şafak'a karşı açtığı davada Anadolu Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin vermiş olduğu yeni tarihli intihal kararı hem edebiyat hem de hukuk dünyasında büyük ses getirmiş ve tartışmalara sebep olmuştur.

Dava kapsamında Kırkkanat, Şafak tarafından kaleme alınan “Bit Palas” (2002) adlı eserin içeriğinin, “Sinek Sarayı” (1990) adlı eserinden intihal yoluyla yaratıldığını iddia etmiş olup Mahkeme; Kırkkanat’ın eser sahipliğinden doğan mali ve manevi haklarına tecavüz edildiğinin tespiti ile tecavüzün önlenmesine karar vermiş, bunun yanı sıra davacı lehine maddi ve manevi tazminata da hükmetmiştir. Elif Şafak; karara karşı istinaf yoluna başvurmanın yanı sıra, Mine Kırkkanat’a karşı maddi ve manevi tazminat davası da açacaklarını açıklamıştır.

Hükme esas alınan rapor incelendiğinde, “davalı tarafından davacı kitabının herhangi bir bölümü veya da sayfa ve paragrafı davalı tarafından iktibas edilmediği, diğer bir deyimle cümle cümle sayfa sayfa alıntılara yapılmadığı açıktır” ifadelerine yer verilmesine rağmen, bazı kavramların benzer bulunarak “%5 oranında” intihal yapıldığı sonucuna varıldığı görülmektedir. Bununla beraber raporda öne çıkan kavramlar ve anahtar sözcükler incelendiğinde, bunların her iki eserde de mimarlık yapan karakterler bulunması, azınlıkların olumlu bir ışıktta gösterilirken dinler ve inançların işlenmesi, her iki kitapta geçen apartmanın kuş motifleri ile süslenmiş olması, yapılaşmaların mimari doku ve geçmişe zarar vermesi, her iki kitapta yer alan kapıcı dairesinin anne – baba – oğuldan oluşması, fiziksel engelli karakterlerin yer alması, travesti veya eşcinsel karakterlerin işlenmesi, Beyoğlu’nun ünlü cadde isimlerinin kullanılması, çevre betimlemelerinde çöp, pis

koku ve zararlı alışkanlık olarak puro kullanımına yer verilmesi, terör olaylarının işlenmesi, ana karakterlerin ruh hallerinin kötü olması gibi olgulardan oluştuğu görülmektedir.

Söz konusu kavramların Türkiye ve özellikle İstanbul’un gerçekleri düşünüldüğünde intihalin varlığını tespit etmek için yeterli olup olmadığı tartışma konusudur. Zira her benzerlik intihal yaratmamakta, intihalin varlığı için alelade fikirlerin ötesinde esere hususiyetini veren öğelerde tesadüf aşacak bir benzerliğin tespiti gerekmektedir.

Bilirkişilerin raporu, edebi iki eserin karşılaştırılmasından ziyade akademik çalışmalar bakımından bir metinde intihal olup olmadığını tespit etmek için kullanılan intihal programlarının uyguladığı metodolojiyi anımsatmaktadır. Zira bu tarz programlarda eser metinleri içerisinde kullanılan kelimeler ve cümleler baz alınarak bir tarama yapılmakta ve bu şekilde bir karşılaştırma rapor hazırlamaktadır. Oysa özellikle senaryo, öykü gibi edebiyat eserleri bakımından, eser sahibinin yarattığı karakter ve olay örgüsüne ilişkin özgün fikri birebir aynı kelimeler ile ifade edilmemiş olabilir. Bu sebeple de intihalin varlığının tespitinde doğrudan metinler karşılaştırılarak bir oranlama yapılması doğru sonucu vermeyecektir.

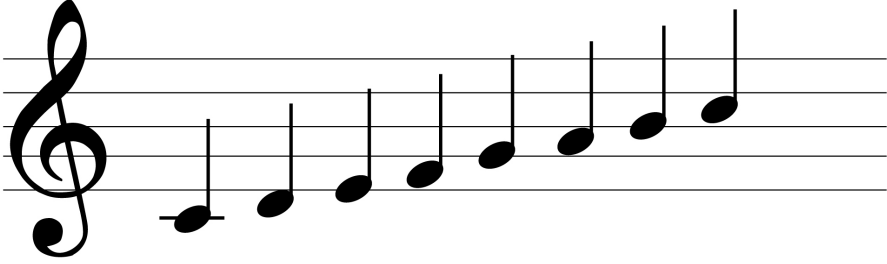
Rapordaki anılan tespitler, özellikle fikri haklara ilişkin davalarda bilirkişilerin seçimi hakkında endişelere yol açmış, örneğin edebi eserlere ilişkin intihal davalarında edebiyat konusunda

yetkinliği bulunan yazar veya akademisyen bilirkişilerin önemini ortaya çıkarmıştır. Davalı yayıncı Doğan Kitap'ın internet sitesinde yayınlanan açıklamada, yukarıda anılan raporu hazırlayan şahsın "edebiyat dışı, test kitapları yazıp yayımlayan" bir kişi olduğu anlaşılmıştır. Mahkemece bilirkişi olarak seçilmesinin nihai hükme esas alınan raporun eksikliğine katkıda bulunduğu ileri sürülmüştür.

Birçok yazar tarafından hazırlanan ve davalılar tarafından dava dosyasına sunulan mütalaada, yazarlar her iki eseri de inceleyerek eserler arasındaki benzerliklerin sıradan esinlenmelerin ötesine gidemeyeceğini savunmuşlardır. Bu yazarlardan Gaye Boralıoğlu, her iki eser de Beyoğlu'nda geçse de aslen Kırıkkanat'ın; Şafak'ın aksine, Beyoğlu'nun yerel özelliklerini öne çıkardığını, semtin resmini karakterler üzerinden çizdiğini ve bu durumun izlenimci-gerçekçi anlatıma sebep olması sebebiyle de kitaplar arasında farklılık yarattığını vurgulamıştır. Yazar İsmail Güzelsoy ise incelemeleri kapsamında "Bir eserin diğerinden intihal olduğunu gösterecek, karakter şeması, setting, olay örgüsü, kurgu, plot, üslup, anlatısal seyir, çatışma karakteristiği, zaman şeması, dramatik derinlik gibi roman bileşenlerinin hiçbirinde bir ortaklık olmadığı gibi, bir çağrışım da yapmıyor." ifadelerine yer vererek intihalin tespitinde zaruri olan benzerliklerin iki eser arasında bulunmadığını ortaya koymuştur. Dosyaya sunulan bu açıklamalardaki ortak payda yazarların, iki eser arasında tematik

benzerlikler olmasının, özellikle dil, kurgu ve biçim olarak herhangi bir benzerlik olmadığı takdirde, bir eserin özgün olmadığı yönünde yanlış bir söyleme yol açması yönündeki haklı endişeleridir. Nitekim, bu tür fikri haklara dayanan davalarda mahkemelerin intihal kavramını bu denli geniş yorumlaması, yaratıcı eserlerin üretilmesini baskılayabilir ve intihal davalarının aslen kişisel olan husumetlerde adeta bir koz olarak kullanılmasını teşvik edebilir. Bu durum, gerçekten hakları zedelenen fikri mülkiyet sahiplerinin mahkemelerce veya kamu nezdinde ciddiye alınmasını dahi engelleyebileceğinden hem hukuken hem de kültürel anlamda önem taşımaktadır.

“7 Nota” ve Özgünlük İkilemi: Müzik Eserlerinde İntihal ve Esinlenmenin Sınırları

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda (FSEK) “intihal” kavramına ilişkin bir tanım bulunmamaktaysa da Türk hukukunda intihal, bir başkasına ait fikri ya da sanat eserini, sahibinin izni olmaksızın kullanıp kendine mal etme fiili olarak kabul edilmektedir. Yine FSEK sistematüğinde açık bir tanımı veya kriterleri tam olarak yer almayan “esinlenme” durumu ise, bir eserden etkilenecek yeni ve özgün bir eser yaratılması anlamına gelmektedir. Genel olarak esinlenmenin eser sahipliğinden doğan hakları ihlal etmediği kabul edilse de esinlenmenin ne noktada intihale dönüştüğünün belirlenmesi, bu iki kavrama ilişkin nesnel ölçütlerin yokluğu sebebiyle soru işaretlerine sebep olabilmektedir.

İntihal ve esinlenme arasındaki sınırlar, müzik eserleri söz konusu olduğunda daha da bulanıklaşmaktadır. Müzik eserlerinde benzerliklerin değerlendirilmesi, örneğin edebi eserlerdeki yaklaşımlardan farklı olarak daha esnek ve sanatın doğasına uygun bir incelemeyi gerektirebilir. Bunun temel nedeni, müzik eserlerinin yaratılmasında daha farklı bir yaratıcılık sürecinin söz konusu olması ve diğer

eserlerden ilham alma gerekliliği olabilir. Daha da önemlisi müzik, ortak tempo, ölçü, melodi ve ritmik kalıplar gibi evrensel unsurlardan da beslenmektedir.

Bu durum Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 1.11.2017 tarihli ve E. 2016/3508 K. 2017/5950 sayılı kararında “Bir musiki eser bestesinde, her defasında yeni bir müzik türünün veya melodisi itibarıyla daha önce hiç yapılmayan yepyeni bir müzik eserinin oluşturulması gerekmez. Bir eserin oluşturulmasında, daha önce varlığı bilinen eserlerden ilham alınması ve esinlenmesi serbesttir, meğerki intihal veya taklit bir eser ortaya konulmasın...” şeklindeki ifadeleriyle ortaya konulmuştur.

Bir müzik eserinin esinlenmeden ziyade intihal ile oluşturulduğunu belirlemek için melodik, ritmik ve harmonik unsurlarının detaylı bir şekilde incelenmesi, var olan benzerliklerin rastlantısal olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

O halde acaba gerçekten Kirby Ferguson’un birçok sanat alanına ithaf ettiği beyanatında

yer aldığı üzere “her eser bir başka eserin ‘remix’i” midir? Bir başka ünlü sanatçının, var olan yedi notayla kaç farklı beste yapılabileceği sorusu ise hukuken de yerinde bir soru mudur? Yakın tarihte New York Bölge Mahkemesi tarafından onanan Structured Asset Sales, LLC v. Sheeran kararı müzik sektörü ve intihal değerlendirmesi bakımından oldukça ses getirmiştir. Federal Mahkeme; 1.11.2024 tarihli kararında Ed Sheeran isimli şarkıcının “Thinking Out Loud” isimli şarkısının, Marvin Gaye’e ait “Let’s Get It On” şarkısı ile akor dizilimi ve harmonik ritimlerinin esaslı bir şekilde benzer olması sebebiyle, hak sahibi Structured Asset Sales’in telif haklarını ihlal ettiği yönündeki iddialarını incelemiştir. Bu kapsamda Federal Mahkeme, davacı şarkısında yer alan akor diziliminin dört akordan oluşan basit akor ilerlemesi, harmonik ritmin ise temel bir senkop tekniği olduğunu ifade ederek, bu unsurların tek başlarına telif haklarıyla korunabilir olmadığı yönündeki Yerel Mahkeme kararını teyit etmiştir. Federal Mahkeme, bu iki unsurun kombinasyonunun da kanunun getirdiği özgünlük eşiğini geçemeyecek kadar yaygın olduğunu, her iki eserden önce de sonra da birçok eserde kullanıldığını teyit etmiş ve bir telif hakkı ihlalinin bulunmadığı sonucuna varmıştır.

Dikkat çekicidir ki, söz konusu kararda atıfta bulunulan ABD Temyiz Mahkemesi İkinci Dairesinin Gaste v. Kaiserman kararı da ünlü şarkıcının yedi nota serzenişine benzer ifadelerle yer vermektedir: “Deliller

değerlendirilirken bestecilerin kullanımına açık olan nota ve akor sayısının sınırlı olduğunu ve bunun sonucunda ortak temaların özellikle popüler müzikte çeşitli bestelerde sık sık tekrarlandığını aklımızda tutmamız gerekir”.

Türk Mahkemeleri tarafından verilen kararlar da paralel nitelikte olup bunlardan yakın tarihli iki kararda da benzer prensipler değerlendirilmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesinin 30.5.2024 tarih ve E. 2022/1859 K. 2024/1045 sayılı kararı kapsamında dosyaya iki farklı heyet tarafından sunulan bilirkişi raporları incelenmiş ve iki müzik eseri arasındaki benzerliğin intihal boyutunda olmayıp, piyasadaki benzerleri gibi esinlenme kapsamında kaldığına yönelik İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır.

Bu dosyada ilk heyetten alınan ek raporda eserler hem dinleme yoluyla hem de nota analizleriyle söz ve müzik unsurları ayrı ayrı olmak üzere incelenmiş, eserlerin “intro” (girisgah) kısımlarının farklı olması sebebiyle, esas karşılaştırmanın şarkının geri kalan üzerinde yapıldığı belirtilmiş ve bu kısımda %48 oranında bir benzerlik tespit edilmiştir. Bu oranın iki eserin bütünsel olarak birbirine benzerliğinin oranını yansıtmamakla birlikte, yapım süreçleri göz önünde bulundurulduğunda dikkate değer bir oran olduğu değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda bilirkişiler, melodiler arasındaki benzerlik oranlarının ölçülere göre dağılımının değişken

yapıda olmasının sistematik ve bilinçli bir intihal olma olasılığını düşürdüğünü kabul etmekle beraber, benzerlik olan kısım dikkate alındığında en azından davacının bestesinin izinsiz işlenmesi suretiyle oluşturulduğu sonucuna varmışlardır.

İkinci heyetten alınan rapor kapsamında ise, önceki raporda “ritmik ve melodik açıdan ufak tefek farklılıklar dışında çok büyük oranda benzeşen” olarak tanımlanan ortak müzik ifadesinin sadece 4 ölçülük olduğu, sahibinin hususiyetini ifade etmeye yeter veya yenilik unsuru taşıyan bir kısım olmadığı ve eserin kimliğini oluşturan nakarat kısmında yer almadığı, müzik piyasasında bu kısma benzer, daha önce topluma sunulmuş birçok benzer müzik ifadelerinin yayınlanmış olmasının, bu müzik figürlerinin orijinal olarak değerlendirilmesine engel teşkil ettiği tespitlerine yer verilmiş ve eserler arasında intihal boyutunda bir benzerlik olmadığı kanaatine varılmıştır.

Yine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesinin 1.12.2021 tarih ve E. 2019/375 K. 2021/2035 sayılı kararı kapsamında; İlk Derece Mahkemesi tarafından, davaya konu ve gerekçe eserlerin aslen birbirinden farklı olması, aralarında benzerlik gösteren küçük ayrıntıların ise Türk Halk Müziği eserlerinde kullanılan kalıplaşmış, anonim unsurlardan olması gerekmesiyle davası reddedilen davacının istinaf talebi incelenmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi de dosya kapsamında alınan bilirkişi raporlarına atıfla; davalıya ait eserle davacı eserinin yalnızca saz bölümünün iki ölçülük kısmı ile söz bölümlerinin nakaratını oluşturan ölçülerinin son iki zamanlarının (yani anılan ölçülerin yarısı) benzer olduğunu, eserler arasındaki benzerliğin asıl sebebinin kullandıkları ortak dizi, usul, tempo, çalgı tercihleri ile Türk Halk Müziği alanındaki Nikriz makamı dizisinde icra edilen kaşıklı oyun havasının karakteristik ve yöresel müzikal ifade unsurlarının kullanılmasından kaynaklandığını, ortak “Haydaa” ünlemesinin de anılan oyunlarda yaygın kullanılan anonim seslenmelerden olduğunu, anılan kalıplaşmış ezgilerin Türk Halk Müziği alanında ve hatta dışında başka eserlerde kullanımının olduğunu dikkate alarak davalı tarafın eserinin davacının eserinden intihal şeklinde oluşturulmadığı sonucuna varmıştır.

Aktarılan tüm bu yargı kararları incelendiğinde hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde genelde intihal olduğuna karar vermek için melodik, ritmik, makamsal, armonik hususlarda oldukça yüksek seviyede bir benzerlik ve şarkının tümüne dağılım arandığı, “anonim” veya birçok müzik türü bakımından eserlerde ortak olabilecek unsurların ayrıştırıldığı görülmektedir.

Kanaatimizce de müzik eserlerine ilişkin intihal incelemelerinde benzerlik ve orijinallik eşiğinin yüksek tutulması önemlidir. Zira aksi bir tutum yeni eserlerin dinleyicilerle

buluşmasını zorlaştıracaktır. Bu tür davalarda mahkemelerin daha esnek bir bakış açısına sahip olması, kanaatimizce müzisyenlerin ortak ritmik yapı veya melodik kalıplardan da faydalanarak yaratıcılıklarını serbestçe kullanmalarını ve özgün eserler ortaya çıkarmalarını destekleyecektir. Ancak tabii ki bu durum esinlenmenin ötesine geçerek başka bir sanatçının yaratıcı emeğini sömürmeye izin vermek anlamına gelmemelidir. Bu noktada hukuki incelemelerin hassas ve bilimsel temellere dayanması son derece önem teşkil etmektedir.

¹ Ferguson, Kirby, "Everything is a Remix." TED, https://www.ted.com/speakers/kirby_ferguson.

² "A temporary displacement of the regular metrical accent in music caused typically by stressing the weak beat." Merriam-Webster. "Syncopation" Merriam- Webster.com Dictionary.

³ Gaste v. Kaiserman, 863 F.2d 1061, 1068 (2nd District1988).

20 Yılı Aşkın Bir Hukuk Savaşı: Karalis Davası

20 yılı aşkın süredir devam eden telif hakkı mücadelesi nihayetinde Yannis Karalis lehine sonuçlandı. İlgili uyuşmazlık davalıları arasında müzik sektöründe önde gelen isimleri içermesi ile çok ses getirmiş olmakla birlikte, yargılama sürecinin uzunluğu bakımından da yargılama sistemindeki problemleri noktalarla dikkat çekmektedir.

Daha önceki yazımızda da tartıştığımız üzere, ilgili uyuşmazlık kapsamında, Yunan besteci ve söz yazarı Yannis Karalis (Davacı) 1997 yılında piyasaya sürülen "Eclipse" şarkısının, ünlü Türk şarkıcı ve söz yazarı Sezen Aksu ve diğer söz yazarı ve yapımcı şirketleri ("Davalılar") tarafından "Adı Bende Saklı" adlı çalışma kapsamında izinsiz kullanıldığını ve ilgili kullanımların telif hakkına tecavüz teşkil ettiğini belirterek, 2003 yılında dava açmıştır. Davanın Türkiye Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği'ne ("MESAM") de ihbarı ve birliğin davaya dahililiyeti sağlanmıştır. Dava konusu talepler mütevaciz kullanımların tespiti, tecavüzün refi ve meni ve maddi zararlar için 60.000 €, manevi zararlar için ise 900.000 €'nin ödenmesinden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra davacı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ("FSEK") 68. Maddesinin tanıdığı imkanla, eğer ilgili şarkı üzerindeki haklar lisans sözleşmesi ile sağlanacak olsaydı sözleşmede kararlaştırılabilecek olan bedelin 3 katına kadar olan miktarın da davalılardan alınarak kendisine verilmesini talep etmiştir.

İlk Derece Mahkemesi davanın kısmen kabulüne karar vermiş, maddi zararlar bakımından 10.000 ve manevi zararlar

bakımından 5.000 Euro'ya hükmetmiştir. İlgili kararın her iki tarafça temyizi üzerine Yargıtay dosyayı incelemiş ve FSEK Madde 68 altından talep edilmiş olan miktarın değerlendirmeye alınmamış olduğunu ve manevi zararların 818 sayılı Türk Borçlar Kanunu ("TBK") hükümleri uyarınca, taraflarca aksi kararlaştırılmamış olduğu müddetçe, yerli para birimi ile belirlenmesi gerekeceğini belirtmiş ve kararı bozmuştur.

İlk Derece Mahkemesi ilgili bozma kararına uymaya karar vermiş ve yeniden gerçekleştirdiği yargılama sonucunda "davacının FSEK madde 68 kapsamındaki tazminat taleplerinin kabulüne ve bu kapsamda davacının maddi zararları için 10.000 Euro'nun davalılardan alınarak davalıya verilmesine (...) manevi zararları bakımından ise TBK hükümlerini de dikkate alarak 15.000 Türk lirasının ödenmesine..." karar vermiştir. İlgili kararın taraflarca temyizi üzerine ise, İlk Derece Mahkemesi kararı Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2021/6063 E. 2023/1453 K. sayılı ve 09.03.2023 tarihli kararı ile onanmıştır. Tarafların karar düzeltme istemlerinin de reddi ile ilk derece mahkemesi kararı, uyuşmazlığın başlangıcından beri geçen neredeyse 20 yıllık sürenin ardından ancak kesinleşmiştir.

İlgili yargılama sonucunda her ne kadar "telif hakkına tecavüz" hali sabit hale gelmiş ve tazminata hükmedilmişse de gerek yargılama süreçleri gerekse de tazminat hesapları bakımından dosyada tartışılması gereken hususlar mevcuttur.

Kanaatimizce İlk Derece Mahkemesinin maddi tazminat miktarını, FSEK madde 68 içerisine dahil ederek Yargıtay bozma kararını yorumlaması uygun olmamıştır. Nitekim bu ikisi birbirinden farklı olup telif hakkı sahibine ayrı ayrı tanınmış imkanlardır. Dahası bozma kararında manevi tazminat bakımından sadece yerel para birimi üzerinden belirleme yapılması gerektiği belirtilmişse de, mahkemenin ilk hükmettiği 5.000 Euro'yu nasıl 15.000 Türk lirası olarak azaltmaya gittiği açık değildir. İlgili kanun yolu süreçlerinde bu esaslı itirazların hiçbirisi çözüme kavuşturulmadan dosya kesinleşmiştir.

Normalden çok daha uzun süren yargılama süreci ve buna rağmen tazminat hesabına ilişkin esaslı eksikliklerin mevcudiyeti gözetilerek adil yargılanma hakkı ve fikri haklarına tecavüz kapsamında mülkiyet hakkının ihlali sebebiyle, davacı adına Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru gerçekleştirilmiş olup, bu sürecin sonucu beklenmektedir.

Söz konusu dosya, tüm bu uzun yargılama sürecine rağmen, Türkiye'de müzik sektörünün önde gelen aktörlerine karşı tecavüzün tespiti ve maddi ve manevi tazminata hükmedilmiş olması bakımından önem arz etmekte olup, müzik sektöründeki aktörleri ve özellikle de yabancı eser sahiplerini Türkiye'de haklarını takip etmeleri konusunda cesaretlendirecek niteliktedir.

***Süreçteki katkı ve araştırmaları için çalışma arkadaşımız Av. Zeynep Berfin Ekinci'ye teşekkürlerimizle.*

Sinema Eserlerinde İktibas Serbestisi

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ("FSEK") kapsamında açılan davalarda intihal bakımından önemli bir standart iktibas serbestisinin sınırlarıdır. FSEK md. 35'e göre bir eserden iktibas yapılabilmesi için; (i) alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının bir başka ilim ve edebiyat eserine alınması, (ii) yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması, (iii) alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine konulması veya (iv) alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmî konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi gerekmektedir. Yukarıda anılan hallerde iktibasa izin verilmiş olmakla beraber, kanunda bunun belli olacak

yazı ile ifade olunan ilim ve edebiyat eserlerine, fiziki güzel sanat eserlerine ve musiki eserlere atıfta bulunması sinema eserleri bakımından iktibas serbestisinin sınırları konusunda tartışmalara yol açmıştır. Zira FSEK md. 35 kapsamında iktibasa konu olabilen ve kendisine iktibas yapılabilen eserler sınırlı olarak sayılmış olup, sinema eserleri ise FSEK md. 5

kapsamında anılan diğer eser türlerinden ayrı olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda mahkemelerin görüşü, genel olarak kanunda açıkça düzenlenmediği için sinema eserlerinin iktibasa konu olabilen eserlerden olmadığı yönündedir.

şekilde yapılması gerektiği de ifade edilmiştir. İlim eserleri özelinde, iktibas yapılan eser ve eser sahibinin adı ile iktibas edilen kısmın alındığı yer de belirtilmelidir. Söz konusu kanun maddesinin yalnızca dil ve

Bu yönde Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2016/14735 K. 2018/5691 sayılı ve 25.9.2018 tarihli kararında "5846 sayılı FSEK'in 35. maddesi uyarınca, yasal olarak kamuya arz edilmiş ilim ve edebiyat, müzik veya güzel sanat eserlerinden, makul ölçülerde ve atıf kurallarınca uymak koşuluyla eser sahibinden

izinsiz olarak iktibas yapılması mümkün ise de somut olayda iktibasa konu olan eserin sinema eseri niteliğinde olduğu, FSEK'in 5. maddesinde sinema eserlerinin bağımsız bir eser türü olduğu ve bu haliyle iktibasa konu olabilen eserlerden olmadığı anlaşılmaktadır.” değerlendirmelerine yer vermiştir.

Bununla beraber, öğretide FSEK md. 35'in üçüncü bendinde alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, amacın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve içeriğini aydınlatmak amacıyla bilimsel bir esere iktibas edilebileceği öngörüldüğünden, bir sinema eserinin bilimsel nitelik taşıması durumunda, örneğin bilimsel bir belgesel olması halinde, söz konusu sinema eserine başka eserlerden iktibas yapılmasının mümkün olduğunu savunan görüşler de bulunmaktadır. Anılan görüşte söz konusu sinema eserinin eğlence amacının bilimsel niteliğinden daha baskın olmaması gerektiği savunulmaktadır. Her ne kadar, söz konusu görüş kapsamında FSEK md. 35'in birinci bendinde yalnızca alenileşmiş eserlerden bahsedilmesi sebebiyle sinema eserlerinden iktibas yapılmasının mümkün olduğu savunulmaktaysa da, doktrindeki genel yaklaşım, ilgili bendin açık lafzı sebebiyle iktibasa konu olabilecek ve kendisine iktibas yapılabilecek eserlerin yazılı ilim ve edebiyat eserleri ile sınırlı olduğu yönündedir.

Nitekim İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 44. Hukuk Dairesi'nin E. 2020/1079 K. 2022/664 sayılı ve 21.4.2022 tarihli kararı da doktrindeki çoğunluk görüşü ile aynı yönde: “FSEK'in 35.

maddesi iktibas serbestisine ilişkin bir hüküm olmakta birlikte sinema eserinden başka bir sinema eserine (davadaki şekliyle belgesel film şeklinde bir sinema eserine) iktibas hususunun düzenlenmediği... dava konusu program belgesel niteliğinde olmakla birlikte bu belgeselden ticari kazanç elde edileceği açık olduğundan vaki kullanımın hukuka uygunluk sebepleri içerisinde yer almadığı ve izinsiz kullanım sebebiyle eser sahibinin hakkının ihlal edildiği, bu sebeplerle dava konusu kullanımın iktibas serbestisi sınırları içerisinde yer aldığına yönelik istinaf başvuru sebebinin de yerinde olmadığı görülmüştür” tespitlerine yer vermiştir.

Aksi yönde bir tespit ise Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2020/1399 K. 2021/1927 sayılı ve 3.3.2021 tarihli kararında yer almaktadır. Söz konusu kararda davalı tarafça yayınlanan belgesel niteliğindeki sinema eserinde davacının kitabının kapağının gösterilmesi ve davacıdan da bahsedilmesi göz önünde bulundurularak “davalı tarafça yayınlanan ve senaryonun işlenmesiyle oluşturulan eserin türü gözetildiğinde usulü dairesinde geçerli bir atfın varlığının da kabulü” gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda davalının eser sahibinin ismini de belirttiği nazara alınarak manevi tazminatın takdir edilmemesi gerekirken bu husus gözetilmeksizin karar verilmesi doğru bulunmamıştır. Söz konusu karardan davalının belgesel niteliğindeki sinema eserinin “ilim ve edebiyat” eseri olarak yorumlanıp, kendisine iktibas yapılabilen bir eser olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Sinema eserlerinde iktibas serbestisi bakımından bahsedilmesi gereken başka önemli bir istisna ise FSEK'in 37. maddesinde yer alan haber istisnasıdır. Anılan madde kapsamında, haber mahiyetinde olmak ve bilgilendirme kapsamını aşmamak kaydıyla, günlük olaylara bağlı olarak tüm fikir ve sanat eserlerinden parçaların işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan vasıtalarla alınması, bu şekilde alınmış parçaların çoğaltılması, yayılması, temsil edilmesi veya radyo ve televizyon gibi araçlarla yayınlanması, hak sahibinin hukuki menfaatlerine zarar vermemek ve eserden normal yararlanmaya aykırı davranmamak şartıyla serbesttir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin E. 2016/14735 K. 2018/5691 sayılı T. 25.9.2018 kararı haber istisnasının sınırları hakkında tespitlere yer vermiştir. Bu kapsamda "FSEK'nın 37.maddesinde düzenlenen "haber" istisnası sinema eserleri yönünden mümkün olmakla birlikte, yapılan iktibasın mutlaka günlük olaylarla bağlantılı bir haber içerisinde yer alması ve yapılacak bilgilendirme için olması ve makul miktarı geçmemesi gerekir. Somut olayda, "... " filminin oyuncusuyla yapılan söyleşinin günlük olaylarla bağlantılı bir haber niteliği bulunmadığı, söyleşi esnasında filmin bazı kısımlarının halka gösterilmesinin gerekliliğinden söz edilemeyeceği... mahkemece FSEK 37.maddesindeki "haber" istisnasının kabulü de doğru olmayıp, eserin kısmen de olsa hak sahibinden izinsiz olarak gösterime sunulması" hak ihlali mahiyetinde ... " kabul edilmiştir.

Ülkemizde bilimsel ve kültürel birikimin güçlenerek artması açısından iktibas serbestisinin dar yorumlanmamasının önem teşkil ettiği açıktır. Ancak yukarıda anılan çelişkili karar ve doktrin görüşleri karşısında, bilimsel veya haber mahiyetinde dahi olsa sinema eserleri içerisinde veya sinema eserlerinden alıntı yapılması söz konusu olduğunda ilgili eserlerin hak sahiplerinden gerekli izinlerin alınmasının faydalı olabileceği görülmektedir.

¹ Öncü, Özge. "Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İktibas Serbestisi ve Sınırları." Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2009, pg. 296 vd.

² As a result of the first instance court's persistence against the reversed decision, with the recent decision of the Court of Cassation General Assembly dated 14.6.2023 with file number E. 2022/219 K. 2023/631, it was stated that sufficient examination regarding whether the book belonging to the plaintiff carries the plaintiff's uniqueness was not conducted. Therefore, it was emphasized that the entire book in question should be examined, and the parts considered as plagiarism due to unauthorized quotation should be evaluated to determine whether they possess the plaintiff's uniqueness. Consequently, the decision of the first instance court to persist was annulled, and the case was remanded to the local court for reconsideration.

İLETİŞİM

MEHMET GÜN
KIDEMLİ ORTAK AVUKAT

mehmet.gun@gun.av.tr

BARIŞ KALAYCI
ORTAK AVUKAT

baris.kalayci@gun.av.tr

GÜLDENİZ DOĞAN ALKAN
ORTAK AVUKAT

guldeniz.dogan@gun.av.tr

HANDE HANÇAR
ORTAK AVUKAT

hande.hancer@gun.av.tr

MUTLU YILDIRIM KÖSE
ORTAK AVUKAT

mutlu.yildirim@gun.av.tr

UĞUR AKTEKİN
ORTAK AVUKAT

ugur.aktekin@gun.av.tr

ZEYNEP SEDA ALHAS
ORTAK AVUKAT

zeynep.alhas@gun.av.tr

İLETİŞİM

BARAN GÜNEY
YÖNETİCİ AVUKAT

baran.guney@gun.av.tr

BEGÜM SOYDAN SAYILKAN
YÖNETİCİ AVUKAT

begum.soydan@gun.av.tr

DİLAN SİLA KAYALICA
YÖNETİCİ AVUKAT

dilan.aslan@gun.av.tr

İREM GİRENES YÜCESOY
YÖNETİCİ AVUKAT

irem.girenes@gun.av.tr

AYŞENUR ÇITAK BOZDAĞ
KIDEMLİ AVUKAT

aysenur.citak@gun.av.tr

BENGÜ ŞEN GÜRAKAN
KIDEMLİ AVUKAT

bengu.sen@gun.av.tr

CANSU EVREN
KIDEMLİ AVUKAT

cansu.evren@gun.av.tr

ELİF MELİS ÖZSOY
KIDEMLİ AVUKAT

elifmelis.ozsoy@gun.av.tr

HAVVA YILDIZ
KIDEMLİ AVUKAT

havva.yildiz@gun.av.tr

MERVE ÇİMEN SEVİNE
KIDEMLİ AVUKAT

merve.cimen@gun.av.tr

SELİN BİLİK
KIDEMLİ AVUKAT

selin.bilik@gun.av.tr

UTKU SÜNGÜ
KIDEMLİ AVUKAT

utku.sungu@gun.av.tr

İLETİŞİM

BİLGE AYPERİ KEMER
AVUKAT

ayperi.kemer@gun.av.tr

HATİCE İNCİ TURAN
AVUKAT

inci.tariyan@gun.av.tr

SU YÜCEL
AVUKAT

su.yucel@gun.av.tr

ZEYNEP BERFİN EKİNCİ
AVUKAT

berfin.ekinci@gun.av.tr

FERİDE ÖZDEMİR
VEKİL

feride.ozdemir@gun-ip.com

Hakkımızda

Büromuz, uluslararası alanda, ülkemizin önde gelen avukatlık bürolarından birisi olarak tanınmaktadır.

Merkezimiz İstanbul'da olup Ankara, İzmir ve Türkiye'nin diğer önemli ticari merkezlerindeki bürolarla işbirliği yapmaktayız.

Büromuz, temelde Türkçe ve İngilizce olarak hizmet vermekte olup, Almanca, ve Fransızca dillerinde de hukuki hizmet sağlamaktadır.

Müvekkillerimize, ilaç, tıbbi cihaz ve sağlık, enerji, inşaat ve gayrimenkul, lojistik, teknoloji, medya ve telekomünikasyon, otomotiv, hızlı tüketim ürünleri, kimyasal ve savunma sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde hizmet vermekteyiz.

Müvekkillerimizin başarısını, kendi başarımızdan önde görürüz. Müvekkillerimizin değişen ihtiyaçlarına daha doğru ve etkin bir şekilde cevap verebilmek için onların faaliyet gösterdiği sektörlerdeki gelişmeleri yakından takip eder, bu sektörlerde sadece hukuki değil ticari bilgileri de edinerek bilgilerimizi derinleştiririz. Bu amaçlarla ulusal ve uluslararası mesleki ve ticari dernek ve kuruluşların çalışmalarına etkin olarak katılır, bilgi ve tecrübelerimizi paylaşarak katkıda bulunuruz.

Büromuz, hizmetlerini müvekkillerimizin değişen ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirmeye ve yenilikçi, kaliteli hizmetler sunmaya kararlıdır.

